

חמורים – שיעור שני – המשפחה אליה נולדתי והחברים שלי

מטרות: שיעור זה מעודד את התלמידים לחשוב על מערכות היחסים שיש להם עם המשפחה והחברים, כמו גם את השיפוטיות שלהם כלפי אחרים.

חומרים:

ניירות

טושים או אמצעי אחר לציור

תמונות מעיתונים ומגזינים, של אנשים היכולים לענות להגדרות הבאות: פופולרית, מגניב/ה, לא כל כך פופולרית, לא כל כך מגניב/ה, זקן/ה, צעיר/ה, חתיך/ה, לא כל כך חתיך/ה, לבוש/ה יפה, לא לבוש/ה יפה.

הערה חשובה: בשיעור זה נדרשים התלמידים לכתוב שני חיבורים – האחד עוסק במערכות היחסים שלהם עם המשפחה ובתחושות שיש להם לגבי מערכות יחסים אלו, והשני עוסק במערכות היחסים שלהם עם חבריהם ובתחושות שיש להם לגבי מערכות יחסים אלו. יש לאפשר לתלמידים לסיים את כתיבת החיבורים רק לאחר השלמת כל שלוש הפעילויות בשיעור זה.

הסבירו לתלמידים כי מטרת השיעור היא לתת להם הזדמנות לחקור את הרגשות שלהם ביחס למשפחה ולחברים, ואת השיפוטיות שלהם כלפי אחרים, בקווים כלליים. **מצופה מהם לחלוק בכיתה או עם המורה רק מידע שהם מרגישים בנוח לחשוף. הם אינם נדרשים למסור את החיבורים למורה, לספר לתלמידים האחרים בכיתה מה כתבו, או מה הם חושבים.**

פעילות ראשונה – דאגה למשפחה

בקשו מכל תלמיד לצייר אילן יוחסין, שבו מיוצגים בני המשפחה שלו באמצעות ציורים, "אנשי חשבון", או אפילו שמותיהם בלבד. אילן יוחסין זה ישמש את התלמיד כחלק מפרויקט ה"דאגה למשפחה" שלו.

בראש העמוד, בקשו מן התלמידים לרשום את שמות הסבים והסבתות שלהם, או לצייר אותם. תחת הקווים הנמתחים כלפי מטה מן הסבים והסבתות, יש לצייר או לרשום את שמות ההורים, הדודים והדודות.

יש למתוח קווים כלפי מטה מן ההורים, ולצייר או לרשום את שמות הילדים שלהם (התלמיד, אחיו ואחיותיו, אם יש לו).

אם לאחיהם או אחיותיהם יש ילדים, יש לצייר אותם או לציין את שמותיהם תחת קווים הנמתחים מן האחים או האחיות כלפי מטה. אם תלמיד אינו יודע שם של אחד מבני המשפחה, הוא יכול לכתוב את הקשר המשפחתי שלו אליו (למשל, "דוד שלי").

סקירה של המשפחה

אנחנו מרגישים קרובים יותר לבני משפחה מסוימים, מאשר לבני משפחה אחרים. הציגו לתלמידים את השאלות שלהלן, ובקשו מהם לכתוב חיבור קצר על הקשרים המשפחתיים שלהם, ועל האנשים אליהם הם מרגישים קרובים יותר או קרובים פחות. לגבי כל אחד מהמקרים, בקשו מהם לכתוב מדוע הם מרגישים כך. החיבור הזה ישמש את התלמידים כחלק מפרויקט הדאגה למשפחה שלהם.

הציגו לתלמידים את השאלות הבאות:

מהי ההגדרה שלכם ל"משפחה"? האם נכללים בה רק ההורים, האחים והאחיות שלכם, או שהיא כוללת גם את הדודות, הדודים, הסבתות והסבים שלכם ואנשים נוספים? האם אלו אנשים שיש לכם קשר דם איתם, או אנשים שאין לכם קשר דם איתם, אבל אתם מרגישים שהם משפחה – למשל הורים מאמצים, אם אתם מאמצים, מי שאיתו אתם גרים בבית, שכנים, מנהיג דתי או רוחני, מורה, או יצורים אחרים שחיים איתכם, למשל כלב, חתול, או ציפור, או כל מי שאתם מחשיבים כמשפחה שלכם?

משפחות מקבלות החלטות קטנות וגדולות המשפיעות על כל בני המשפחה – החל בבחירה של ארוחת הערב, וכלה בהחלטה היכן לגור. שאלו את התלמידים כיצד לדעתם משפחות מקבלות החלטות, ומי אחראי על קבלת ההחלטות במשפחה שלהם.

(התרבות, הדת, או ההיסטוריה המשפחתית יכולות להשפיע על זהות מקבלי ההחלטות במשפחה. משפחות מסוימות מציינות לתכתיבי התרבות בהן חיות, או מתאימות את עצמן לתרבויות מהן הגיעו אבותיהן, בעוד שמשפחות אחרות בוחרות לפעול באופן עצמאי. בחלק מן התרבויות קיים שוויון בין גברים ונשים בקבלת ההחלטות, בעוד שבתרבויות אחרות רק אחד המינים אחראי על קבלת ההחלטות.)

כיצד מתקבלות החלטות במשפחה שלכם? מי מחליט איפה תגור המשפחה? מה לאכול לארוחת הערב? מתי לאכול את ארוחת הערב? מי אומר לבני המשפחה הצעירים מה מותר להם לעשות, ומה אסור להם?

התלמידים יכולים לענות על השאלה על פי דעתם ונסיונם האישי, או לענות על השאלה כשיעורי בית, ולראיין קודם את בני המשפחה שלהם.

אם אינכם בין מקבלי ההחלטות במשפחה שלכם, איך אתם מרגישים לגבי זה? האם הייתם רוצים לקבל יותר החלטות לגבי החיים שלכם? אם אינכם בין מקבלי ההחלטות במשפחה שלכם, האם אתם מבינים מדוע זה כך?

(בדרך כללי, המבוגרים במשפחה הם מקבלי ההחלטות, והם אחראים על בני המשפחה הצעירים יותר. בעולם מושלם, המשמעות היא שכולם מוגנים וזוכים לטיפול והשגחה, אך אין זה המצב תמיד.)

אל מי אתם מרגישים הכי קרובים במשפחה שלכם, ומדוע?

פעילות שנייה – דאגה לחברים

סקירה של החברים

אנחנו מרגישים קרובים יותר לאנשים מסוימים, אותם אנחנו מחשיבים כחברים, וקרובים פחות לאחרים. הציגו לתלמידים את השאלות שלהלן. אחר כך, בקשו מהם לכתוב חיבור קצר על מערכות היחסים שלהם עם חבריהם, בו הם מפרטים למי הם מרגישים קרובים יותר, למי הם מרגישים קרובים פחות, ומדוע:

- מי נמצא במעגל החברים הקרוב ביותר שלכם?
- כיצד אתם בוחרים את החברים שלכם (על פי אילו תכונות או קריטריונים)?
- על מי אתם יכולים לסמוך אם תצטרכו משהו אחראי שידאג לכם? (זה יכול להיות מישהו שאינו נכלל במעגל החברים הקרוב שלכם.)

בקשו מן התלמידים לנהל יומן במשך שבוע. הסבירו להם שהיומן ישאר פרטי, ולא יוגש למורה. ביומן זה הם אמורים לכתוב בכל פעם שהם שיפוטניים, באופן חיובי או שלילי, כלפי מישהו, ומדוע הם שפטו אותו באופן כזה.

בתום השבוע, בקשו מהם להוסיף ליומן את תשובותיהם על השאלות הבאות:

- אל מי אתם הכי נחמדים, ומדוע?
- מי הכי נחמד אליכם?
- מי לא נחמד אליכם?
- מדוע לדעתכם האנשים שציינתם נחמדים אליכם, או לא נחמדים אליכם?

התלמידים יכולים לבחור אם להוסיף את המידע מן היומנים בפרויקט ה"דאגה לחברים" שלהם (החיבור בנושא מערכות היחסים שלהם עם החברים).

פעילות שלישית – מה אפשר ללמוד מתמונה אחת?

הציגו לכיתה את התמונות שגזרתם מן העיתון, אחת בכל פעם. לגבי כל תמונה, בקשו מן התלמידים לדון ולקבוע, על סמך המראה החיצוני בלבד, האם האדם שבתמונה:

- מגניב/ה (מדוע כן, ומדוע לא)
- נחמד/ה (מדוע כן, ומדוע לא)
- אחראית (מדוע כן, ומדוע לא)
- אינטליגנט/ית (מדוע כן, ומדוע לא)
- מישהו/י שהייתם רוצים כחבר/ה (מדוע כן, ומדוע לא)

שאלו את התלמידים עד כמה השיפוט שלהם לגבי מישהו, או מידת החיבה שלהם אליו, מושפעים מרשמים שטחיים שאנחנו מקבלים (כמו השיער, הביגוד, הגובה, המשקל, צבע העור, צורת העמידה וכו'), במקום להתבסס על עובדות בנוגע לתכונות, לאופי, או לאישיות של אותו אדם.

- מדוע כמעט אף פעם אי אפשר לדעת האם מישהו מתרבות אחרת, שמדבר בשפה אחרת משלנו, הוא אינטליגנט?
- על אילו קריטריונים אנחנו מבססים את ההחלטות שלנו לגבי מי שאנחנו אוהבים, וממי אכפת לנו?
- האם קשה יותר להיות איכפתי כלפי מי ששונה מאיתנו? למה? למה לא?

פעילות רביעית

בפרויקטים שלהם על המשפחה ועל החברים (מן הפעילות הראשונה והשנייה), יכולים התלמידים להוסיף את תשובותיהם על השאלות הבאות:

- האם משהו בפעילויות בשיעור או בכתיבת היומן הפתיע אתכם?
- האם הדרך שבה אתם חושבים על מערכות היחסים שלכם עם המשפחה והחברים, והשיפוט שלכם לגבי אותם אנשים, ישתנו בעקבות ההשתתפות בפעילויות בשיעור הזה?
- איך אתם מרגישים כאשר אתם שופטים מישהו באופן חיובי?
- איך אתם מרגישים כאשר אתם שופטים מישהו באופן שלילי?
- איך אתם מרגישים כאשר אחרים שופטים אתכם באופן חיובי?
- איך אתם מרגישים כאשר אחרים שופטים אתכם באופן שלילי?
- איך זה מרגיש כשאכפת לכם מאחרים?
- איך זה מרגיש כשלאחרים אכפת מכם?
- אל מי הייתם רוצים להיות נחמדים יותר, ומדוע?
- מי הייתם רוצים שיהיה נחמד יותר אליכם, ומדוע?

המטרה של שני הפרויקטים (החיבורים בנושא המשפחה והחברים) היא לאפשר לתלמידים לחקור את הרגשות שלהם כלפי המשפחה והחברים, ולחשוב על מה שלמדו במהלך החקירה של מערכות

היתכים הללו. אם הם רוצים, הם מוזמנים לחלוק עם המורה, או בכיתה, את מה שלמדו, אך הם אינם חייבים לעשות זאת.